

**การพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะ
วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์**

**THE DEVELOPMENT OF ART AND CULTURE FOR CHILDREN AND
YOUTH AT THE ART AND LOCAL CULTURE : COMMUNITY
CENTER , RAJABHAT RAJANAGARINDRA UNIVERSITY.**

พรรณวลัย คีรีวงศ์วัฒนา *

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1) วิธีการดำเนินงานพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

2) การเห็นคุณค่าศิลปะวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับการพัฒนาศิลปะจาก ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรม และท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

3)แนวทางในการพัฒนาศิลปะ

วัฒนธรรมแก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นวิธีการที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกการสนทนากลุ่มการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะฯ ครูศิลปะผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นราชภัฏราชนครินทร์มีการดำเนินการ โดยจัดเป็นประจำต่อเนื่องไป

* ครู คศ.2 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตลอดปีรวม 19 ครั้งต่อปีด้วยวิธีการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ได้แก่จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบนิทรรศการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การปลูกฝังอบรมกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนด้านศิลปะและวัฒนธรรม

2. การเห็นคุณค่าศิลปะวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมจากศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นราชภัฏราชนครินทร์ได้รับความรู้ในด้าน ความรู้พื้นฐานทางศิลปะ เทคนิคและทักษะการสร้างสรรคงานศิลปะ วัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. แนวทางในการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นได้แก่

1) จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงและหลากหลาย

2) ส่งเสริมความรู้และทักษะทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับสังคมไทยและ

3) เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เยาวชน

Abstract

The purposes of this study were to study

1) The way to develop the arts and the culture for children and youth at the Art and Local Culture:Community Center, Rajabhat Rajanagarindra University. 2)The art appreciation and culture of children and youth in Chachoengsao province who learned arts and culture from the Art and Local Culture: Community Center, Rajabhat Rajanagarindra University. 3) The trend of arts and culture development for children and youth being relevant to context of the locality. This study was by means of qualitative research, was employed in data collecting by using the techniques of indepth interview, focus group, discussion and participant observation. Samples were a director of the Art and Local Culture:Community Center, Rajabhat Rajanagarindra University, art teachers, children and youth who participated in arts and culture development activities.

Research findings were as follows:

1. The development programs of the arts and culture for a children and youth at the Art and Local Culture:Community Center, Rajabhat Rajanagarindra University was to be held 19 times all the year. Those activities enhanced locality tradition and publicized the knowledge by means of exhibition,printing media and mass media, the activity encourage student's talent of arts

2. Children and youth in Chachoengsao province who studied arts and culture gained basic

knowledge of arts , the techniques of creating art skills , national and local culture, virtue , morality and the national quality desired

3. The trend of arts and culture development for children and youth were 1) Design program of direct experience 2) Encourage the knowledge and the skills of the art works, the culture and the local wisdom, the virtue , the morality and quality desire relevant to Thai society , and 3) Have the institute and organization participate the development of the arts and culture program for children and youth.

ความนำ

ศิลปะเกี่ยวข้องกับอย่างแนบแน่นกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมด้านการพัฒนาประเทศและด้านการศึกษา เนื่องจากศิลปะสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ในทุกๆระดับ ทั้งระดับของบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สังคมและโลก ศิลปะเป็นเครื่องสะท้อนวิญญูณ สะท้อนความเป็นสังคมของคนในชาติ นอกจากนั้น ศิลปะช่วยฝึกให้เยาวชนของชาติมีความคิดริเริ่ม อันเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนในด้านการจัดการศึกษานั้น ศิลปะจะมีส่วนช่วยฝึกให้สร้างสรรค์ฝึกให้ถ่ายทอดความจริง ฝึกให้แสดงจินตนาการที่สามารถเชื่อมโยงความใฝ่ฝันกับศาสตร์ของความจริงในเชิงของการเรียนรู้และการสร้างปัญญาความรู้ วัธีการเรียนรู้ วัธีถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความงามวัธีทำให้ประณีตวัธีทำให้คนมีความสุขให้ประสานกลมกลืนกัน(ลีปพนนท์ เกตุทัต อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศิลปากร,2541

หน้า 41) วัฒนธรรมคือวิถีการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กับสังคมและสภาพแวดล้อมศิลปะคือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นผลพวงหรือภาพสะท้อนของวัฒนธรรมศิลปะอาจเป็นวัตถุหรือเป็นปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหลือตกทอดอยู่ หลังจากที่วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างหนึ่งในสังคม ในอันที่จะแสวงหาความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมแต่ละช่วงเวลาคำว่าศิลปะ กินความกว้างทั้งทัศนศิลป์วรรณกรรม นาฏศิลป์ดนตรี สถาปัตยกรรมรวมทั้งการประยุกต์ ความงามไปสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ในชีวิตและการประยุกต์ความงามไปสู่วิถีการดำรงชีวิตด้วยเช่นกัน (กรมวิชาการ . 2530 หน้า 169) การพัฒนาประเทศในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลักด้วยการใช้ทุนที่เป็นตัวเงิน และทุนทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานการนำเข้าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ขาดการพิจารณามิติทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาไทยที่ดั้งเดิมมาใช้ ในกระบวนการพัฒนาที่สทงการพัฒนาดังกล่าว จึงส่งผลหลายประการ เช่น ครอบครัวย้อนแอลง ชุมชนขาดความเข้มแข็งและมั่นคงคนในสังคมมุ่งวัตถุนิยมบริโภคเกินความพอดีการเสริมสร้างระเบียบวินัยและการพัฒนาจิตใจคุณธรรมและศีลธรรมที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวของคนในสังคมถูกละเลย คนไทยจำนวนมากไม่ตระหนักเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทยภูมิปัญญาท้องถิ่น และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมความเป็นไทยหลายเรื่องไม่ได้รับการเอาใจใส่ อนุรักษ์ถ่ายทอดสืบสาน พัฒนาอย่างจริงจังและเป็น

ระบบ ไม่ว่าจะเป็นภาษาการแต่งกายหรือมรรยาทไทยและธุรกิจการท่องเที่ยวมุ่งเน้นรายได้เป็นหลักให้ความสำคัญกับมูลค่าที่เป็นเงินตรามากกว่าคุณค่าจึงมีผลต่อการทำลายวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้คนไทยและสังคมไทยสูญเสียทั้งคุณภาพชีวิต คุณภาพสังคมและคุณค่าความเป็นไทยต้องเผชิญกับวิกฤตทางวัฒนธรรมและถูกรุกรานอย่างรุนแรงและรวดเร็วจากวัฒนธรรมต่างชาติ โดยปราศจากความรู้เท่าทันและไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับวิถีชีวิต(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ,2547 หน้า 1-2) ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 จึงมีการปรับระบบคิดมาเน้นความเป็นองค์รวมและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น โดยเฉพาะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำวัฒนธรรมมาเป็นมิตินำทางเพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 หมวดที่ 9 การปกครองท้องถิ่น มาตรา 289 ระบุว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (2540 หน้า 74) และแนวการจัดการศึกษามาตรา 23 ข้อ (3) ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬาภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา(2542 หน้า 13)โดยท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทในการบริหารและจัดการทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา รวมถึงการอนุรักษ์สืบสานและสร้างสรรค์ซึ่งหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐภาคเอกชนและประชาชนต่างให้ความสนใจและตระหนักในความสำคัญ

ของการพัฒนาสังคมกับการพัฒนาวัฒนธรรมไปพร้อมกัน โดยให้ความร่วมมือกันในการทำงานแบบไตรภาคีในภาครัฐนั้นนอกจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานศิลปวัฒนธรรมโดยตรงเช่น กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร กรมการศาสนา ฯลฯ แล้วหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาทางด้านนี้ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาซึ่งนอกจากมีหน้าที่หลักในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแล้ว หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 หน้า60) ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่สากลเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพท้องถิ่น ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายด้านวัฒนธรรมที่สำคัญคือการประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ใน หมวด 1 มาตรา 7 ที่เน้นการพัฒนาเยาวชนในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนซึ่งมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และในมาตรา46 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ให้ชุมชนในท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและชาติตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนเพื่อเป็นการสนองตอบและสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาและการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการดำเนินงานพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน และแนวทางการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นราชภัฏราชครินทร์ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่มีบทบาทโดยตรงในการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาในชุมชนพัฒนาท้องถิ่นดังนั้นแนวทางการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมไทยตามดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพทางศิลปะวัฒนธรรม (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545) ที่สามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนได้แก่ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและพัฒนาการของประวัติศาสตร์จังหวัด, ของดีและทรัพยากรที่มี, มรดกทางศิลปะและสุนทรียศาสตร์ที่มีมาตรฐาน ความงาม, ประเพณี วัฒนธรรมที่เด่นโดยมุ่งศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นกับเด็กซึ่งเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังได้ง่ายกว่าในวัยอื่นรวมถึงเยาวชนที่มีพัฒนาการทางความคิดถึงระดับสูงสุดในขั้นตอนต่างๆของความคิดและเป็นวัยที่พยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองโดยมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำกิจกรรมสูงมากดังนั้นหากได้รับการปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดความคิดที่ถูกต้องแล้ว จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์

ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชครินทร์

2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมจากศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชครินทร์

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรม กระทั่งวัฒนธรรม ได้แก่

1. พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมแห่งการสมานฉันท์และเอื้ออาทร อาทรต่อกันมุ่งหวังให้คนไทยมีชีวิตที่ดีและมีความสุขโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างสรรค์ชุมชน สามารถตั้งสมทวนทางปัญญา รู้จักรักษาและต่อยอดภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดที่ 2 พันธกิจด้านศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา

พันธกิจด้านศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่สากลเพื่อสร้างความเป็นเลิศทาง

วิชาการที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพท้องถิ่นซึ่งการจัดการศึกษาด้านศิลปะยังมีสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่คือด้าน โครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างความชื่นชอบและเห็นคุณค่าของศิลปะให้กับคนในสังคม (จักรรด จิตรพงศ์, 2545) ทั้งนี้ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายด้านวัฒนธรรมที่สำคัญคือ ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาให้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรมไทย การพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุและโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ของประชาชนด้วยการประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา ครอบครัวและชุมชน โดยมีการจัดหลักสูตรที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาสังคม เช่น จัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล การจัดหลักสูตรอบรมด้านศิลปะ ควรเน้นเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุชาติ เมืองแก้ว, 2545) บทบาทอีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การพัฒนาเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษและจัดการเรียนการสอนด้านศิลปกรรมให้เหมาะสมกับเยาวชนทั้งด้าน ทักษะศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรม

นโยบายหลักด้านศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1. ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาได้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดก ศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่และสืบสาน
2. พัฒนาแหล่งวัฒนธรรมศิลปวัตถุ

และโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

3. ประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา ครอบครัวและชุมชน

ผลที่เกิดกับเด็กและเยาวชนตามกรอบแนวคิดการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เด็กและเยาวชนมี

1. ความรู้คู่คุณธรรม (เก่ง)
2. มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (ดี)
3. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มีสุข)

สังคมไทยมีความเข้มแข็งและมีคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สังคมแห่งการสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

การพัฒนาศิลปวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนสามารถกระทำได้ ด้วยการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่า รักและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย เข้าใจการสืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติและนานาชาติโดยการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ได้สัมผัสจริงด้วยปฏิบัติผ่านทางกิจกรรมต่างๆ จากงานวิจัยของอมรพันธ์ เขื่อนรอบเขต (2541) พบว่า ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ปลูกฝังวัฒนธรรมล้านนาด้วยการใช้วิธีการสนทนา การชมการแสดงดนตรี การดูรูปภาพ การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่าประสบการณ์ของตนเอง

การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การทัศนศึกษา สถานที่สำคัญและให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ด้รับฟังมา วิชา สุบรรณาง (2544) พบว่าการส่งเสริมความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 สามารถทำได้ด้วยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และภัทราวรรณ จันทรเนตร์(2546) พบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชิน และจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในช่วงเวลาอันเหมาะสมจากชั่วโมงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรม และท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ครูศิลปะฉะเชิงเทราที่ร่วมกิจกรรมในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราอย่างต่อเนื่อง จำนวน 7 คน เด็กและเยาวชนที่ร่วมกิจกรรม จำนวน 32 คน ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน จำนวน 83 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวผู้ศึกษาซึ่งมีความพร้อมในการ

เก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นครูศิลปะที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมทางศิลปะ วัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เคยร่วมมือกับหน่วยงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาไม่น้อยกว่า 3 ปี อีกทั้งมีความคุ้นเคยกับนักเรียนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่

2. สมุดบันทึกการสัมภาษณ์พร้อมประเด็นการสัมภาษณ์
3. บันทึกการสังเกต
4. เทปบันทึกเสียงกล้องวิดีโอ กล้องถ่ายภาพ
5. บันทึกการสนทนาประเด็นการสนทนา
6. แบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลก่อนลงภาคสนาม

มีการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสารจากเอกสารที่เป็นทางการของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เช่น เอกสารการจัดตั้งองค์กร ความเป็นมาของหน่วยงาน ประวัติการทำงาน แผนงาน/โครงการ ดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงาน เอกสารประชาสัมพันธ์หน่วยงานและองค์กร ฯลฯ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยวิธีดังต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, เด็กและเยาวชนในขณะที่ยังร่วมกิจกรรม และสถานศึกษาที่เด็กและเยาวชนศึกษาอยู่ จำนวน 28 คน

2.2 สังเกตการร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชนที่จัดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กภาคฤดูร้อนครั้งที่ 3 (Summer Art 2006) จัดขึ้นระหว่างวันที่ 3-7 เมษายน 2549 การจัดกิจกรรมครั้งนี้จะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะวัยเด็กตั้งแต่ 5-17 ปี จำนวน 83 คน โดยมีกิจกรรม คือ วาดภาพ ระบายสี เทคนิคการสร้างภาพ กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การวาดภาพและการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ในประเพณีสงกรานต์ที่สถานศึกษาและปฏิบัติงานจิตรกรรมศิลปกรรมในท้องถิ่น นครศรีไทย ของเล่นเด็กไทย

2.3 สงแบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กภาคฤดูร้อนครั้งที่ 3 จำนวน 83 คน

2.4 จัดสนทนากลุ่มคณะทำงานของหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราเห็นคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินงานและเพื่อความร่วมมือกันในโอกาสต่อไป

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือ โดยการตรวจสอบข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง

ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจัดบันทึกอย่างละเอียดและจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

2. การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยนำมาสรุปการสัมภาษณ์ให้ผู้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการสังเกตสถานการณ์จริง

3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศิลปะวัฒนธรรมของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่รวบรวมจากหน่วยงานหรือองค์กร นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาประเด็นสำคัญ

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ สรุปเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การดำเนินงานพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นราชภัฏราชนครินทร์

1. จำนวนกิจกรรมการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ราชนครินทร์ มีการดำเนินการ โดยจัดเป็นประจำทุกปีและหมุนเวียนต่อเนื่องไปตลอดปี ตามเทศกาลประเพณีท้องถิ่น สลับกับการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ในรูปแบบนิทรรศการหมุนเวียน สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การปลูกฝังอบรม กิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉลี่ยรวม 19 ครั้งต่อปี

2. วิธีการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์จัดขึ้น โดยมีรูปแบบต่างๆ คือกิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นประจำปี ได้แก่ กิจกรรมทอดผ้าป่าสามัคคี กิจกรรมการทอดผ้าป่าสามัคคี กิจกรรมสร่งน้ำวันสงกรานต์ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ กิจกรรมประกวดก่อพระทรายถวายหลวงพ่อโสธรในงานประเพณีกิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมการประกวดกระทงใหญ่ในงานประเพณี ลอยกระทงกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ในรูปแบบนิทรรศการหมุนเวียน ได้แก่ นิทรรศการ ART EXHIBITION นิทรรศการวัด 11 แห่งในอำเภอราชสาส์น นิทรรศการหลวงพ่อโสธร นิทรรศการเรือจำลอง นิทรรศการภาพเก่าเล่าตำนานเมืองฉะเชิงเทรา นิทรรศการวันวิสาขบูชา เผยแพร่การแสดงนาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย, สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ หนังสือแนะนำจังหวัดฉะเชิงเทราฉบับอำเภอเมือง หนังสือแนะนำจังหวัดฉะเชิงเทรา ฉบับอำเภอราชสาส์น หนังสือ "เรือ" หนังสือประวัติหลวงพ่อโสธรซีดีรอมอนุรักษ์เพลงไทยแท้เพื่อเผยแพร่แก่เยาวชนวารสารศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่น ,การปลูกฝังอบรม ได้แก่ ค่ายศิลปะ

เด็กภาคฤดูร้อน และค่ายศิลปะสำหรับเยาวชน, กิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนด้านศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมการประกวดวาดภาพ และการประกวดงานสาขาศิลปะประดิษฐ์

ตอนที่ 2 การเห็นคุณค่าศิลปะวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม
เด็กและเยาวชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่ได้รับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมจากศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่นราชภัฏราชนครินทร์ ได้รับองค์ความรู้ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานทางศิลปะเทคนิคในการสร้างงานศิลปะ วัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น จากการบอกเล่า อธิบาย วิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะที่ได้รับรู้
2. ทักษะการสร้างสรรค้งานศิลปะภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่นซึ่งมีผลประจักษ์จากกระบวนการสร้างงานและผลงานศิลปะ
3. คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความรักศิลปะ มีความภูมิใจ มั่นใจในตนเอง ความสุข ความสนุกสนาน ความสามัคคี ความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกันความเกรงใจเคารพซึ่งกันและกัน กล้าแสดงออก
4. ทักษะการดำรงชีวิตพัฒนาการด้านสังคมมีสัมพันธภาพและสามารถปรับตัวกับผู้อื่นได้ดี สามารถทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ รู้จักแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมแก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

แนวทางในการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม แก่เยาวชนที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นได้แก่

1. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง เช่น การไปทัศนศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนทนากับบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาการปฏิบัติจริงเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงการเรียนรู้ที่มา แนวคิด การปฏิบัติ คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาได้อย่างหลากหลาย

2. ส่งเสริมความรู้ และทักษะทางด้าน ศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับสังคมไทยโดยการ สอดแทรกกิจกรรมรายท เช่น การไหว้ การเคารพ ผู้ใหญ่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยอมรับผู้อื่น ฯลฯ ในขณะที่การปฏิบัติกิจกรรม

3. เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาในท้องถิ่นแก่เด็ก และเยาวชน

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบการศึกษาเรื่องการพัฒนา ศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์ ในด้านการดำเนินงานพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนของศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์ จำนวนกิจกรรมการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนที่จัดขึ้นเป็นประจำ อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีและจัดกิจกรรมร่วมกับ ท้องถิ่น นั้นสอดคล้องกับการพัฒนาวัฒนธรรม ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่มุ่งการพัฒนาและ

ส่งเสริมคุณภาพศิลปะรวมถึงการเข้าถึงประชาชน ทุกระดับให้มากที่สุด ด้วยการใช้ศิลปะซึ่งเป็น รูปแบบของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สำคัญจากข้อมูลทางสถิติพบว่าประชาชน ประมาณ 6 ล้านคนมีส่วนร่วมกิจกรรมศิลปะ สัมผัสเล่นนี้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในช่วงอายุ 6-16 ปีเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะมาก (จันทร์สุดา รักษ์พลเมือง, 2544 หน้า58)ในการพัฒนา ความรู้ทางด้านศิลปะวัฒนธรรมแก่เด็กและ เยาวชนนั้น ทางศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีวิธีการ อันหลากหลาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการเห็นคุณค่า ที่สอดคล้อง กับแนวคิดของชาลลูมรงค์ พรุ่งโรจน์ (2543) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการเข้าถึงความรู้ทางศิลปะอาจะ กระทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสอบถามผู้รู้เป็นวิธีการค้นหา ความรู้เบื้องต้น โดยการสอบถามจากผู้รู้หรือผู้ พบเห็นเหตุการณ์ ในบางกรณีจะใช้วิธีสอบถาม จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเฉพาะสาขา เช่น ครูสอนศิลปะ นักวิจารณ์ศิลปะ นักดนตรี นักประพันธ์เพลง ครูที่สอนดุริยางคศิลป์

2. การประจักษ์ เป็นวิธีการเข้าถึงความ รู้โดยวิธีการสังเกต

3. การใช้ประสบการณ์เป็นวิธีการหา ความรู้ด้วยผัสสะเฉพาะบุคคล เนื่องจากการ สังเกตประสบการณ์ อันเกิดจากการพบเห็นหรือ ปฏิบัติ

4. การอุปนัยหรืออุปมานเป็นการเข้าถึง

ความรู้โดยการรวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริง
ย่อยๆ แล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อจำแนกประเภทและ
หาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงแล้วจึงสรุปผล
เป็นองค์ความรู้ใหม่โดยการใช้เหตุผลด้วยกระบวนการ
ทางตรรกวิทยา

5. การใช้ความรู้สึก การหยั่งรู้จากสามัญ
สำนึก เป็นการใช้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง
เป็นหลักในการตัดสินใจการศึกษาเพื่อให้เข้า
ถึงความรู้ทางศิลปะส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเข้า
ถึงความรู้โดยอาศัยความรู้สึกจึงมีความแตกต่าง
กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้หลักการหา
ความรู้โดยใช้เหตุผลฉะนั้นในการประเมิน
ผลการจัดกิจกรรม จึงใช้วิธีการสะท้อนความ
รู้สึกของเด็กและเยาวชนซึ่งชี้ให้เห็นถึงการนิยม
ชมชอบในคุณค่า (preference of value)
ซึ่งเป็นระดับขั้นความรู้สึกรู้คุณค่าของสิ่งของ
ปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับ
และซึมซาบตามลักษณะของการสร้างคุณค่า
หรือค่านิยม (valuing) ที่แสดงออก ถึงความ
สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในงาน
ศิลปะต่างๆ (ล้วน-อังคณา สายยศ, 2543 หน้า
12-18 อ้างอิงมาจาก Krath wohl, 1964)
จิริรัตน์ วรรณรัตน์ (2546, หน้า 50-51) ได้กล่าวถึง
ความหมายของการชื่นชมและสืบสานศิลปะ
วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงามของท้องถิ่น
และของไทยว่า หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงถึง
คุณค่าและ ประโยชน์ตลอดจนถึงการมีจิต
สำนึกที่จะร่วมอนุรักษ์ รักษา พัฒนาประยุกต์ใช้
สืบทอดและเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมและ
ประเพณีที่ดั่งงามของท้องถิ่นและของไทยที่
เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้เจริญ
รุ่งเรืองต่อไป พฤติกรรมที่บ่งชี้ ได้แก่

1. มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ใน
ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงามของไทย
และท้องถิ่น

2. การปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นการอนุรักษ์
และรักษาศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงาม
ของไทยและท้องถิ่น

3. การปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอด
เผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงาม
ของไทยและท้องถิ่น

4. ร่วมกิจกรรมที่แสดงถึงการสืบสาน
ฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งงาม
ของไทยและท้องถิ่น

นอกจากนั้น แนวทางการส่งเสริม
วัฒนธรรมของ กระทรวงวัฒนธรรม (2546)
ที่กล่าวว่าควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนค่านิยมถึง **คุณภาพวัฒนธรรม** คือ ลักษณะรูปแบบ
วิถีชีวิตที่ดีที่ทำให้ประชาชนเกิดความสุขสบาย
ใจมีความประทับใจและภาคภูมิใจซึ่งมีพื้นฐาน
มาจากหลักการของการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ
สังคม องค์กร ซึ่งต้องรักษาให้เป็นมรดกทาง
วัฒนธรรม ไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลาหรือถูก
กลืนโดยวัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อให้คนรุ่น
หลังสามารถรับรู้ ศึกษาและพัฒนาตนเองจาก
สิ่งที่มีอยู่ได้ เป็นการพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์
ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้
คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ
ดำรงชีวิต รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง
มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการจัด
ค่ายศิลปะรักสิ่งแวดล้อม เด็กและเยาวชนได้
สะท้อนว่าในค่ายมีความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจ
กัน ช่วยเหลือกัน น้อยๆ เกรงใจและเชื่อฟังรุ่นพี่
มีความสามัคคีกันในระหว่างกลุ่ม ได้เรียนรู้และมี

ประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม ได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้การดูแลเอาใจใส่คนอื่น รู้จักการรับผิดชอบ มีความเป็นผู้นำกล้าแสดงออก รู้จักแก้ไขปัญหา มีความอดทน และสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนได้ลงมือปฏิบัติต่อนั้นกระตุ้นความสนใจของวัยเด็กทำหยาความสามารถของวัยรุ่นและกิจกรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญประโยชน์ที่จะส่งผลถึงความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิรุฒ ตั้งเจริญ (2545 หน้า 25) การให้เด็กได้คิดได้ทดลองด้วยตนเองดีที่สุดควรมีเกณฑ์และข้อจำกัดน้อยที่สุด เพราะหากผู้ใหญ่ตั้งเกณฑ์ไว้ว่าเด็กคิดต่างจากกรอบที่ผู้ใหญ่กำหนดไว้เมื่อใดถือว่าผิดแล้ว เด็กจะได้รับผลกระทบทางลบทั้งทางร่างกาย ทางใจหรืออารมณ์ ทำให้เด็กเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทดลอง ครุสอนศิลปะควรใช้ศิลปะเป็นกุญแจเป็นพาหนะให้เด็ก ได้มีเหตุมีผลให้เด็กได้ค้นคว้าให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์ให้จินตนาการได้เป็นจิตวิญญาณของเด็กที่สำคัญคือการปลูกฝังคุณลักษณะของความเป็นไทยสอดแทรกไปกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม มารยาทการอยู่ร่วมกัน ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเกรงใจ ความเอื้ออาทรความเป็นมิตร ฯลฯ ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยที่มีส่วนสนับสนุนในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นไทยและการเปลี่ยนแปลงของ

สังคมโลกว่ามี 10 ลักษณะ คือ ความสามารถในการคิด , คุณธรรม ซื่อสัตย์และรักความถูกต้อง, สุขภาพจิตดี ,ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี และสูงใหญ่ ,รักการเรียนรู้ ,ความขยัน อดทนและทุ่มเททำงานหนัก,จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม,ระเบียบวินัย,รู้รอบด้านและเท่าทันสถานการณ์และประการสุดท้ายที่สำคัญ คือ เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย อันหมายถึง การมีความตระหนักและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การมีความรู้ ความเข้าใจให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ที่ดีของไทยและมีความสามารถในการอธิบายเผยแพร่เอกลักษณ์ไทยสู่คนในสังคมอื่นได้เมื่อมีโอกาสรวมถึงมีความสามารถในการประยุกต์วัฒนธรรมไทยกับต่างประเทศได้อย่างผสมผสานเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและพัฒนาสังคมส่วนรวมซึ่งการจัดกิจกรรมพัฒนาศิลปวัฒนธรรมจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์จะสอดแทรกกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกใน ศิลปะวัฒนธรรมไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทุกครั้ง เช่น จิตรกรรมไทย ดนตรีและศิลปะการแสดงของไทย กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีอาหารไทย ของเล่นไทย เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องประดับตกแต่งของไทยกีฬาพื้นบ้านและเอกลักษณ์ท้องถิ่น การไปทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้ศิลปกรรม และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การศึกษาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักและรับรู้การเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยด้าน

ศิลปกรรมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและเกิดบรรยากาศการฟื้นฟูที่สะท้อนสำนักเชิดชู ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดสำนักของการรู้จักพึ่งตัวเอง ความสามารถในการพึ่งตัวเอง อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดสำนักอิสระ เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ช่วยทำให้การรับวัฒนธรรมจากโลกภายนอกดำเนินไปอย่างมีสติอย่างนับถือตัวเองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เห็นทั้งคุณค่าในวัฒนธรรมตะวันตกและเห็นทั้งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ สิทธิา พินิจภูวตลและคณะ(2544) ที่ได้วิเคราะห์เสนอแนวทางในการนำจุดเด่นหรือข้อดีของการดำเนินงานวัฒนธรรมของประเทศฝรั่งเศสมาปรับใช้ในประเทศไทยว่าควรส่งเสริมประชาชนให้ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย สนับสนุนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นผู้มี “วัฒนธรรมสากล” ได้ในการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม แก่เยาวชนนั้นรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ตระหนักดีว่า ศิลปะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลในด้านวัฒนธรรมให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นการดำเนินงานโดยอาศัยเครือข่าย ประกอบด้วย องค์กรรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ ศิลปิน บุคลากรทางวัฒนธรรม สมาคมผู้สนับสนุน สมาคมวิชาชีพทางวัฒนธรรม ประชาชน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนร่วมทั้งในบทบาทของผู้ดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรม ผู้สนับสนุนงบประมาณ ผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมและ ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรม (จันทร์สุดารักษ์พลเมือง , 2544) ซึ่งในการดำเนินการของ

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ก็ได้รับความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา พุทธสมาคมจังหวัดฉะเชิงเทรา เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราสถานศึกษาองค์กรเอกชน ได้แก่ ชมรมครูศิลปะฉะเชิงเทรา สมาคมสร้างสรรค์ศิลป์น้อย รวมทั้งศิลปินในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้เห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญในรากฐานด้านวัฒนธรรมของตนเอง ส่งผลทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเติบโตควบคู่ไปกับวัฒนธรรมเมืองหลวง การพลิกฟื้นภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรมก็คือการสร้างดูแลแห่งวัฒนธรรม และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมที่เป็นประเพณีสำคัญในแต่ละเทศกาลควรจัดกิจกรรมในท้องถิ่นที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่โดยร่วมมือกับทางชุมชนนั้นๆ ในการชักจูงให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สนใจจะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณี

2. การจัดกิจกรรมในลักษณะงานนิทรรศการควรมีนิทรรศการเคลื่อนที่ไปจัดแสดงในพื้นที่ที่มีความสนใจควรแทรกกิจกรรมที่มีความบันเทิง นันทนาการหรือกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

3. วิทยากรในการจัดกิจกรรม นอกจากจะมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแล้ว ควรมีวิทยากรพี่เลี้ยงที่มีวัยใกล้เคียงกับเด็กหรือเยาวชนเพื่อเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างวัยและความคิดของผู้ใหญ่กับเด็กให้ประสานกลมกลืนกัน

4. การดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต้องประสานงานกัน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เนื่องจากข้อจำกัดและความคล่องตัวของแต่ละภาคส่วน

5. การดำเนินงานด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ควรเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกเวลาเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานในบทบาทอื่นของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์หรืออื่นๆ เช่น บทบาทในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ควรศึกษาถึงสภาพ ความต้องการหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศิลปวัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน

3. ควรศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

*****

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *คุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย*. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่องทิศทางวัฒนธรรมกับการศึกษาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิคชั่น.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2546). *การบริหารงานวัฒนธรรมประมวลจากโครงการฝึกอบรมผู้บริหารวัฒนธรรมระดับสูง รุ่นที่ 1/2546*. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2547). *การบริหารงานวัฒนธรรมประมวลจากโครงการฝึกอบรมผู้บริหารวัฒนธรรมระดับสูง รุ่นที่ 2/2547*. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *คู่มือการบริหารและการจัดการ โครงการทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จักรกรธ จิตรพงศ์. (2545). *ปัจจัย เกณฑ์ แนวทางและวิธีการสร้างดัชนีชี้วัดทางศิลปวัฒนธรรม*. งานสัมมนาวิชาการเรื่อง “การสร้างดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 2 ตุลาคม 2545.

- จันทร์สุดา รักษ์พลเมือง . (2544) .รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานวัฒนธรรมของประเทศ
เนเธอร์แลนด์.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(2545).การสร้างดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพด้านศิลปวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ:ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2545). การสร้างดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพทางศิลปวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ:ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). นโยบาย แนวทางและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา.
ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับคณะศิลปกรรมศาสตร์
ปพฉา ฐิติวัฒนา . (2535). การพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรี.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย, 2535
- มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและท้องถิ่น, (2547). รายงานประจำปี 2547.
ฉะเชิงเทรา:มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- _____ .(2548). รายงานประจำปี 2548.ฉะเชิงเทรา:มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2541).รายงานการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์แห่งชาติ ครั้งที่ 3 “ทศวรรษใหม่:ศิลปะ
พัฒนาประเทศ.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2543).เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.(พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่องศิลปวัฒนธรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้
ศิลปวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2540) . รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.กรุงเทพฯ :
สภาร่างรัฐธรรมนูญ
- สิทธา พินิจกุลและคณะ.(2544).รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานวัฒนธรรมของ
ประเทศฝรั่งเศส.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สุชาติ เมืองแก้ว.(2545).สถาบันอุดมศึกษากับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นโยบายและทิศทาง.งานสัมมนา
วิชาการเรื่อง”การสร้างดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพ” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 2 ตุลาคม 2545.

จักรวดี จิตรพงศ์. (2545). ปึงซ้อ เกษท์ แนวทางและวิธีการสร้างดัชนีชี้วัดทางศิลปะวัฒนธรรม. งานสัมมนาวิชาการเรื่อง "การสร้างดัชนีปึงซ้อและเกณฑ์การประเมินคุณภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 2 ตุลาคม 2545.